

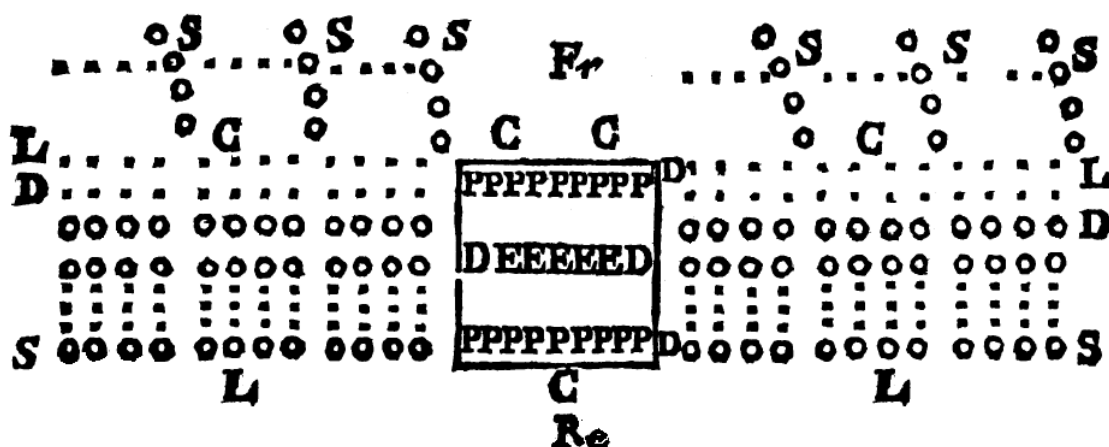
Organizace střelecké sekce v době první poloviny třicetileté války

Tento článek si klade za cíl představit čtenáři organizaci střelecké sekce, tedy základního stavebního bloku střeleckých těles, pohybujících se po bojištích třicetileté války. Hned z počátku bych rád objasnil, že označení sekce bylo zvoleno s ohledem na jeho snadnou pochopitelnost. V dobové literatuře bývají používána označení část nebo obdobné termíny, nicméně terminologie nebyla ještě ustálena a není napříč literaturou jednotná. Proto byl zvolen pojem sekce, který bude dále používán.

Tento článek nepopisuje průběh střelby ani další činnosti sekce, a je zaměřen pouze na její organizaci. Způsob vedení střelby je detailně popsán v dobových manuálech, například [1] nebo [2].

Pro potřeby tohoto článku se také zaměříme pouze na uspořádání sekce podle holandského řazení, užívaného v průběhu první poloviny třicetileté války. I když bylo holandské řazení přejímáno i armádami dalších válčících stran bojišť třicetileté války, docházelo při jeho nasazení k úpravám, zejména ke snižování hloubky střeleckých těles na osm, případně až na šest střelců. Pro představu o uspořádání sekce v konkrétní armádě v daném roce je tedy třeba ověřit, jaká konkrétní organizace byla v tomto vojsku používána.

Na obrázku níže si můžeme prohlédnout postavení praporu pěchoty, jak je uvedeno v [1]

Obr.1 – Battalion při střelbě

Na obou křídlech útvaru pikenýrů vidíme tři střelecké sekce, s mezerami mezi sekcemi pro odchod vojáků po výstřelu. Konkrétně je zde vyobrazen okamžik, kdy první řada po výstřelu odchází mezerami mezi sekcemi. Druhá řada čeká, až první řada uvolní prostor, aby mohla dostoupit na úroveň seržantů a také vystřelit.

Pro další popis budeme pracovat se střeleckou sekcí o šířce čtyř vojáků. Vyskytovaly se i jiné šířky sekcí, konkrétně od tří až do šesti vojáků, nicméně se šířkou čtyři vojáci se v dobových příručkách setkáváme nejčastěji.

Řazení vojáků v sekci

Každý voják měl v sekci přesně dané místo, určené jeho zkušenostmi. Toto místo nebylo dovoleno vojákům bez svolení měnit.

Na obrázku níže vidíme pořadí vojáků v sekci podle jejich důležitosti:

2	4	3	1
18	20	19	17
34	36	35	33
26	28	27	25
10	12	11	9
14	16	15	13
30	32	31	29
38	40	39	37
22	24	23	21
6	8	7	5

Obr. 2 – pořadí vojáků v sekci

Při řazení sekce se na své místo nejdříve postaví první řada, a následně se za vojáky první řady v jim určeném pořadí řadí ostatní vojáci jednotlivých zástupů.

Funkce užívané ve střelecké sekci

Níže uvedený detailní pohled na jednu střeleckou sekci ukazuje rozestavení jednotlivých vojáků i s jejich funkcemi. Protože se u některých funkcí nejedná o hodnosti v pravém slova smyslu (nejnižší hodností nad prostým vojákem je Lanspassado, tedy zástupce desátníka), bylo užito souhrnné označení funkce. Role a úkoly jednotlivých funkcí budou detailně popsány v následující kapitole.

Lp	V	V	D	S
M	M	M	M	
M	M	M	M	
M	M	M	M	
P	P	P	P	
P	P	P	P	
M	M	M	M	
M	M	M	M	
M	M	M	M	
K	K	K	K	(S)

M	mušketýr
P	prostřední
K	krajník
V	vedoucí zástupu
Lp	lanspassado
D	desátník
S	seržant

Obr. 3 – funkce ve střelecké sekci

Úkoly jednotlivých funkcí

Mušketýr

- Nevykonává žádnou zvláštní funkci.

Prostřední

- Při řazení střelecké sekce do hloubky 10 řad nevykonává žádnou zvláštní funkci.
- Pokud však došlo ke zdvojení řad zadními polovinami zástupů (tedy tak, že se zástupy rozestoupily a zadní poloviny zástupů dostoupily do mezer mezi zástupy, jak je ukázáno na obrázku 4), zastávají prostřední roli vedoucích zástupů nebo krajníků.

P	Lp	P	V	P	V	P	D
M	M	M	M	M	M	M	M
M	M	M	M	M	M	M	M
M	M	M	M	M	M	M	M
P	P	P	P	P	P	P	P

Obr. 4 – sekce při zdvojení řad

Krajník

- Na pochodu i v bitvě dohlíží na to, aby byl jeho zástup vyrovnaný.
- V nepřítomnosti velitele zástupu jej zastupuje.

Vedoucí zástupu

- Zodpovídá za zástup, ve kterém se nachází.
- Při seřazení sekce nastupuje na své místo jako první, a tím určuje místo svému zástupu.
- Dohlíží na stav výzbroje ve svém zástupu.
- Jako nejzkušenější voják zástupu má dohlédnout na to, aby všichni vojáci jeho zástupu rozuměli všem používaným povelům.
- Je třeba dát pozor na označení této funkce například ve švédské armádě, kde byl vedoucí zástupu označován termínem Rottenmeister. Toto označení se snadno zamění s českým termínem rotmistr, nicméně se jedná o zcela jiné hodnostní stupně, neboť rotmistr je hodnost odpovídající kapitánu pěchoty, tedy veliteli celé kompanie.

Lanspassado

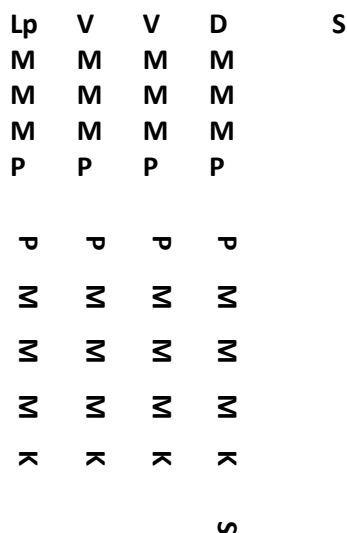
- Lanspassado (lze se setkat s více variantami pojmenování této hodnosti, například lancepesade, označením nejbližší současnou hodností je lance corporal) je zástupcem desátníka, a v případě jeho nepřítomnosti přebírá všechny desátníkovy povinnosti.
- Název je odvozen z italského lancia spezzada, což v překladu znamená zlomené kopí. V přeneseném smyslu se tedy jedná o vojáka, který se již střetl s nepřítelem.
- Je vedoucím levého krajního zástupu v sekci.
- V nepřítomnosti desátníka vede pravý zástup sekce.

Desátník

- Německé označení desátníka Korporal je odvozeno z italského Capo, což označuje hlavu.
- Desátník vede pravý krajní zástup sekce.
- Velí sekci při vykonávání táborových prací, na hlídce nebo při jiných nebojových činnostech. Dále v sekci zodpovídá za stav výzbroje, její zásobování střelivem a také za to, jak jednotliví vojáci umí zaházet se svými zbraněmi.
- V poli velí sekci pouze v okamžiku, je-li seržant sekce zabit a velení nad sekci nemůže vykonávat ani žádný jiný vyšší důstojník.

Seržant

- Pokud není přítomen žádný vyšší důstojník, přebírá velení nad sekci.
- U sekce je při pohybu v poli za standartních podmínek přítomen vždy alespoň jeden seržant. Pokud jsou u sekce seržanti dva, rozlišuje se starší a mladší seržant. Starší seržant má pak velení nad sekci, a mladší mu vypomáhá, případně přebírá velení nad zadní polovinou sekce například v okamžiku, kdy má sekce vést střelbu do více směrů. Příklad takového uspořádání je ukázán na obrázku 5.

Obr. 5 – sekce při střelbě do více směrů

- Při přesunu sekce jde vně sekce, aby na ni dohlížel.
- V boji je jeho hlavní zodpovědností velení sekci při střelbě.
- Dodává desátníkům střelivo a další potřeby, tak jak mu bylo určeno velením pluku.

Výše uvedený popis představuje pouze shrnutí nejdůležitějších povinností daných funkcí ve střelecké sekci. Pro plnou představu o všech činnostech ve střelecké sekci doporučuji popis povinností jednotlivých hodností, uvedený například v [2].

Závěr

Tento článek si kladl za cíl stručně představit jednotlivé funkce zavedené ve střelecké sekci za časů třicetileté války. Vidíme zde, že střelecká sekce se již v této době vyznačovala poměrně propracovanou organizací, do určité míry srovnatelnou i s organizací moderních armád.

Použití pro současnou rekonstrukci dobového válečnictví sice naráží na určitá omezení, daná zejména výrazně menšími počty střelců v současných jednotkách, nicméně dle zkušeností autora je zavedení alespoň některých funkcí pro zlepšení práce jednotky v poli velmi přínosné.

Budeme rádi, pokud se s námi podělíte o vaše zkušenosti s použitím těchto funkcí ve vaší skupině.

Pro Polský Svaz

Ondřej Francík

Použitá literatura:

[1] Fischer, Válečná ponaučení, 1643. Dostupné online: http://www.polskysvaz.cz/wp-content/uploads/2018/12/Fisher_Válečná-ponaučení.pdf

[2] Mansfeld, Jeho válečná nařízení, 1624. Dostupné online:

http://www.polskysvaz.cz/?media_dl=654